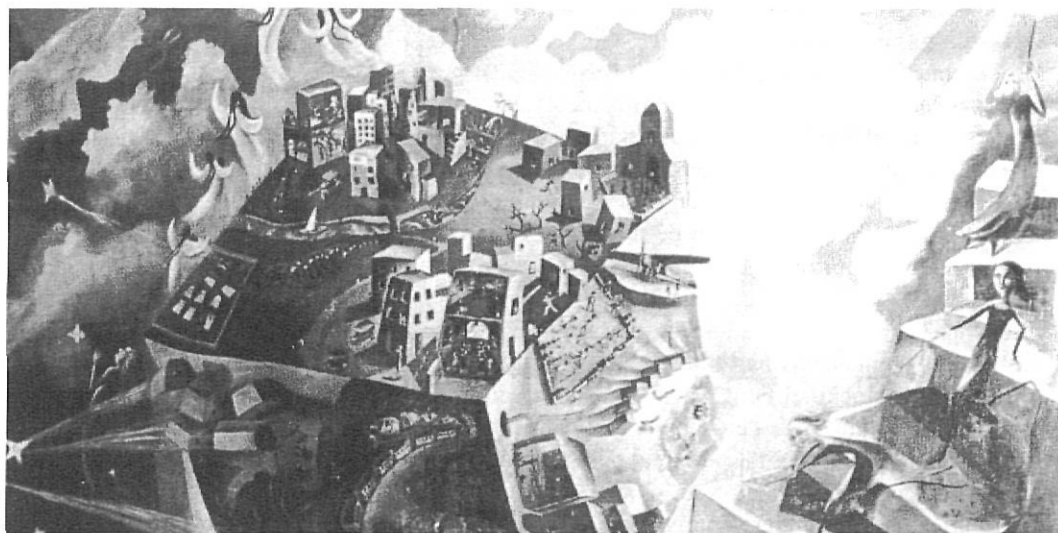

Hem perdut «un món»

S'han alçat moltes veus de protesta per les obres que falten al madrileny Centre d'Art Reina Sofia. D'una banda, les d'Antonio López i les dels pintors realistes; de l'altra, les d'alguns membres del grup Dau al Set.

A mi m'agradaria protestar públicament per les obres que hi sobren: dues que pertanyien moralment al patrimoni figuerenc. *El gran masturbador*, de Salvador Dalí, segons assegura l'alcalde de Figueres, havia de romandre per sempre al teatre-museu empordanès per expressa manifestació verbal de la voluntat del pintor. Va ser cedit per no sé quina exposició i ja no ha tornat mai més. *Un món*, d'Ángeles Santos, en dipòsit al llarg de 17 anys al Museu de l'Empordà, va ser cedit temporalment a l'exposició barcelonina sobre «Les Avantguardes a Catalunya». Mentre era allà, la seva propietària el va vendre al Reina Sofia, sense fer cas de l'oferta de la Generalitat. I els responsables del centre madrileny, acompanyats d'un notari, es van afanyar a treure'l de l'edifici de la Pedrera i se'l van endur a Madrid, sense esperar que s'acabés la mostra i sense ni tan sols comunicar-ho al museu empordanès. És evident, doncs, que a Figueres, en qüestió d'obres pictòriques, a cada bugada hi perden un llençol.

Ángeles Santos i Torroella va néixer a Portbou l'any 1911. Casada amb el pintor Emili Grau i Sala, és la mare del també pintor Julià Grau i Santos. La seva extraordinària personalitat es va vessar tota sencera en l'esplèndida tela *Un món*, de tres metres quadrats, realitzada quan la pintora només tenia 18 anys. Alicia Viñas, conservadora del museu figuerenc, no va dubtar a qualificar-la com «una de les obres més importants de la pintura contemporània espanyola». El germà de l'artista, el crític Rafael Santos i Torroella, la descriu així: «En aquest quadre, el món a què fa

al·lusió el títol apareix no rodó, sinó cantellut, ple de cantons, flotant en un aire poblat de criatures i àngels atrafegats per encendre les estrelles amb brases de sol, acompanyar unes ànimes a les alçades o bressolar maternalment somnis de llimbs. A baix, en aquest món, vist des dels somnis recents d'una infantesa ombrívola, una humanitat es lliura, entre cantó i cantó, als seus altres quefers de l'amor, la mort, el crim passional, l'oració, els espectacles, l'esport, el viatge, el dol mortuori, el rapte creador... D'algunes cases, se n'ha tret una paret o s'ha aixecat el sostre per mostrar-nos allò íntim o compartimentat del viure de la gent. Com en *El diablo cojuelo*, sembla existir el propòsit de veure la realitat des de fora o des d'un pla superior —en l'espai i en el temps— per millor penetrar-la per dins i des de baix».

Aquesta peça extraordinària no tornarà mai més a Figueres, com no hi tornarà la de Dalí. L'empobriment del Museu de l'Empordà és irreparable, perquè aquesta era la seva obra més emblemàtica. A qui hauríem de donar la culpa? Als qui no han volgut vendre o als qui no han sabut comprar? Si algun dia s'explica bé la història, sabrem a qui atribuir les responsabilitats. El cas és que hem perdut *Un món* i que, amb el quadre, hem perdut efectivament tot un món.

Fugacitat de Joan Badia

L'amor de la fugacitat és el títol d'un dels contes de Joan Badia. Fugacitat és el mot que més li escau al gran escriptor gironí. Va passar per la ciutat —i per la vida— sense fer remor i es va esvaïr com una ombra. Als setanta anys de la seva mort, amb prou feines sabem res d'ell.

Amb l'exposició que ha muntat a la sala Girona la Fundació la Caixa s'ha aconseguit rescatar Badia de l'oblit. I ho ha pogut fer, malgrat la migradesa de material existent sobre el poeta, perquè ha situat la seva figura en el context de l'època privilegiada en què va viure.

Joan Badia i Casañas va néixer al carrer de l'Argenteria el 1899 i va morir el 1923. Aquests vint-i-quatre anys de vida són exactament els més plens i engrescadors de l'esclat cultural que va protagonitzar la Girona de començament de segle. Badia va poder participar en la implantació del Noucentisme a Girona i va beure àvidament, a glops, els «fruits saborosos» d'aquella nova estètica. Es va impregnar de l'amor a la ciutat que era consubstancial als postulats orsians, es va integrar en la lluita política catalana del moment, i ho va vessar tot en els seus escrits: poesies, narracions i articles periodístics, publicats fonamentalment en *El Gironès*, setmanari del qual fou director. Els seus poemes i els seus contes, en canvi, no van ser publicats fins després de la seva mort.

L'exposició de la Caixa es titula, molt encertadament, «La mirada de la ciutat». En els poemes de Badia es descriuen molts escenaris urbans i es glossen les fires, les festes, les solemnitats i les estacions viscudes en el marc urbà. Tot això constitueix la primera mira-

da: el poeta contempla la ciutat i, amb les seves impres-

sions, la projecta cap enfora. Però hi ha una segona mirada, més profunda. La ciutat és com un mirall i, de tant contemplar-la, Badia la veu reflectida dintre seu com una realitat viva que influeix en les seves idees i condiciona el seu capteniment.

Hi ha, doncs, una doble mirada de Badia: cap enfora i cap endins. O, si es vol, la mirada del poeta sobre la ciutat i la mirada de la ciutat a l'interior del poeta.

Com a fruit d'aquesta doble —o mútua— contemplació, Badia descobreix millor que ningú el veritable sentit, el misteri secret de Girona. I escriu, en la narració «La campana d'en Jordiet», una paràbola perfecta de la ciutat i de la civilitat. La ciutat entesa com un compromís de treball i de vida per tal de convertir-la, com volia el Noucentisme, en «el motlle definitiu de la bellesa social».

La mort tan prematura de Badia —com, en aquells mateixos anys, la de Fidel Aguilar— va reduir a cendres una personalitat riquíssima que tot just es començava a manifestar. No podem saber què ens hauria donat Joan Badia si hagués viscut més temps.

Però encara és més trist —i culpable— que ignorem tot allò que ja ens va donar. Tant de bo que l'exposició de la Caixa hagi servit per transformar en perennitat i en solidesa la seva tràgica fugacitat.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

